

SLEPI MIŠ

JU NESBE

Prevela s norveškog
Jelena Loma

Laguna

Naslov originala

Jo Nesbø

FLAGGERMUSMANNEN

Copyright © 1997, 2008 og 2014 H. Aschehoug & Co.
(W. Nygaard), Oslo
Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

*It rose into space, its wings spread wide,
then fell, its wings now a fluttering cape
wrapped tight about the body of a man.*

Frank Miller¹

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

---

¹ „Vinuo se raširenih krila da bi se potom obrušio čvrsto ih prikupivši
uz telo, nalik na ljudsku priliku obavijenu lepršavim plaštom.“ Frenk
Miler, predgovor grafičkom romanu *Godina prva*.

VALA

Prvo poglavlje

Sidnej, gos'n Kensington i tri zvezdice

Nešto nije bilo u redu.

Službenica na pasoškoj kontroli isprva mu se široko osmehnula:

„*How are you, mate?*“¹

„*I'm fine*“,² slaga Hari. Prošlo je više od trideset sati otkako je poleteo iz Osla preko Londona, a sve od presedanja u Bahreinu grčio se na onom istom prokletom sedištu pored izlaza u slučaju opasnosti, koje se, iz bezbednosnih razloga, nije moglo zavaliti do kraja. Krsta su ga ubijala i pre nego što su stigli do Singapura.

A sada se žena za šalterom više nije osmehivala.

Sa upadljivom znatiželjom proučavala je njegov pasoš. Teško je bilo utvrditi da li ju je toliko zaintrigirala Harijeva slika ili način na koji se na norveškom piše njegovo ime – *Harry Hole*.

„*Business?*“³

---

¹ Engl.: Kako je, druže? (Prim. prev.)

² Engl.: Dobro. (Prim. prev.)

³ Engl.: Poslom? (Prim. prev.)

Hari je pretpostavljao da bi bilo gde drugde u svetu službenik na pasoškoj kontroli tome dodao i jedno *Sir* – „gospodine“ – ali takva učtivost u Australiji nije naročito rasprostranjena. Hari nije mario – nije bio ni veliki putnik niti snob, samo je jedva čekao da se domogne hotelske sobe i kreveta.

„Yes“,⁴ odgovorio je dobjući prstima po pultu.

Službenica odjednom ružno napući usne pa naglo i strogo upita:

„Why isn't there a visa in your passport, Sir?“⁵

Srce mu je poskočilo, što bi nepogrešivo učinilo svaki put kada je na pomolu nekakva katastrofa. Izgleda da Australijanci na to „ser“ prelaze samo kad situacija postane napeta.

„Sorry, I forgot“,⁶ promrmlja Hari grozničavo preturajući po unutrašnjim džepovima. Zašto te posebne vize nisu lepili u pasoš kao i sve ostale? Odmah iza njega u redu čuo se slabašan zvuk vokmena. Hari shvati da je to njegov sused iz aviona, koji je celim putem preslušavao jednu te istu kasetu. Jebote, zašto nikad ne pamti šta je stavio u koji džep? A i ta vrućina uprkos tome što je oko deset sati uveče. Harija zasvrbe na potiljku.

Konačno je iskopao dokument i spustio ga na pult.

„Police officer, are you?“⁷

Službenica podiže pogled sa posebne vize i pažljivo ga odmeri, ali više se nije onako ružno pućila.

„Nadam se da nisu ubijene neke norveške plavuše.“

Zvonko se zasmejala, razdragano udarivši pečat na posebnu vizu.

⁴ Engl.: Da. (Prim. prev.)

⁵ Engl.: Gospodine, zašto u vašem pasošu nema vize? (Prim. prev.)

⁶ Engl.: Izvinite, zaboravio sam. (Prim. prev.)

⁷ Engl.: Policajac, je li? (Prim. prev.)

„Well, just one“,⁸ odvrati Hari Hule.

Na terminalu za dolaske tiskali su se predstavnici turističkih agencija i vozači limuzina sa imenima svojih gostiju na transparentima. Ni na jednom nije pisalo Hule. Već je bio spreman da uhvati taksu, kada se kroz sve te transparente progura i pravo k njemu ustremi crnac neobično širokog nosa i crne kovrdžave kose u svetloplavim farmerkama i havajskoj košulji.

„Mister Ho-li, I presume!“⁹

Hari se zamisli. Već je bio spreman da prve dane u Australiji provede ispravljajući izgovor svog prezimena kako ga ne bi zvali „hol“ – rupa. U poređenju s tim, „Holi“ – sveti – dopalo mu se znatno više.

„Andrew Kensington, how are ya?“¹⁰ Tip se široko osmehnuo pružajući mu krupnu šaku.

Hari se uplaši da će mu smrskati svaki zglob.

„Welcome to Sydney – hope you enjoyed the flight“,¹¹ nastavi neznanac srdačno, što je ličilo na reči stjuardese od pre samo dvadesetak minuta. Zgrabio je Harijev pohabani kofer i krenuo ka izlazu ne osvrćući se. Hari ga je pratio u stopu.

„Jesi li ti iz sidnejske policije?“, poče Hari.

„Sure do, mate. Watch out!“¹²

Automatska vrata udariše Harija posred lica, pravo u njušku, pa su mu suze šiknule iz očiju. Gori početak rđave slepstik komedije teško da bi se mogao zamisliti. Hari se

⁸ Engl.: Pa, jedna jeste. (Prim. prev.)

⁹ Engl.: Gos'n Holi, pretpostavljam. (Prim. prev.)

¹⁰ Engl.: Endru Kensington, kako je? (Prim. prev.)

¹¹ Engl.: Dobro došao u Sidnej, nadam se da si lepo putovao. (Prim. prev.)

¹² Engl.: Naravno, druže. Pazi! (Prim. prev.)

protrlja po nosu opsovavši na norveškom. Kensington ga pogleda saosećajno.

„*Bloody doors, ay?*“,¹³ reče.

Hari očuta. Nije znao kakav bi odgovor bio pogodan u tom kraju sveta.

Na parkingu Kensington otključa prtljažnik male, stare tojote i ubaci kofer. „*Do you want to drive, mate?*“,¹⁴ upita iznenađeno.

Hari shvati da je otvorio vozačeva vrata. Pa naravno, u Australiji se vozi levom trakom. Suvozačko sedište je, međutim, bilo pretrpano hartijama, kasetama i đubretom, pa se Hari nekako ugura na zadnje.

„*You must be an Aborigine*“,¹⁵ primeti Hari čim su izašli na auto-put.

„*Guess there's no foolin' you, officer*“,¹⁶ odvrati Kensington pogledavši ga u retrovizoru.

„*In Norway we call you 'australneger' – Australian negro.*“¹⁷

Kensington se zagleda u retrovizor.

„*Really?*“¹⁸

Hariju postade neprijatno.

„Ovaj, htjedoh reći da tvoji preci očigledno nisu zatvo-
renici koji su ovamo došli iz Engleske pre dvesta godina“,
pravdao se Hari, nastojeći da pokaže bar neko znanje iz
istorije zemlje u koju je došao.

¹³ Engl.: Prokleta vrata, a? (Prim. prev.)

¹⁴ Engl.: Zar ćeš ti da voziš, druže? (Prim. prev.)

¹⁵ Engl.: Ti si svakako Aboridžin. (Prim. prev.)

¹⁶ Engl.: Ništa ti ne promakne, kolega. (Prim. prev.)

¹⁷ Engl.: Mi vas u Norveškoj zovemo 'australneger' – australijski crnci. (Prim. prev.)

¹⁸ Engl.: Stvarno? (Prim. prev.)

„*That's right,*¹⁹ Ho-li. Moji su došli malo pre njih. Tačnije, četrdesetak hiljada godina pre njih.“

Kensington se isceri u retrovizor. Hari obeća sebi da će neko vreme zadržati jezik za zubima.

„*I see.*“²⁰ Slobodno me zovi Hari.“

„Okej, Hari. A ti mene Endru.“

Ostatak vožnje Endru je držao monolog. Odvezao je Harija u Kings kros objašnjavajući kako je taj kvart centar prostitucije, trgovine narkoticima i drugih mutnih aktivnosti u gradu. Svaki drugi javni skandal mogao se, ovako ili onako, povezati s nekim hotelom ili striptiz klubom na tom kvadratnom kilometru.

„Stigli smo“, najednom će Endru. Parkirao se uz ivičnjak, iskočio iz auta i izvadio Harijev kofer iz prtljažnika.

„*See ya tomorrow*“,²¹ dobaci mu Endru, pa sede u auto i ode. Ukočenih leđa i sa prvim ozbiljnim simptomima džet-lega, Hari ostade sam sa svojim koferom u gradu koji je imao stanovnika otprilike koliko i cela Norveška, na pločniku pred gizdavim hotelom *Kresent*. Pokraj natpisa na ulazu stajale su tri zvezdice. Direktorica policije u Oslu nije bila poznata kao rasipnik kada je reč o smeštaju svojih podređenih. Ali možda neće biti tako strašno. *Mora da postoji nekakav popust za izdavanje najmanjih soba u hotelu državnim službenicima*, pomisli Hari.

I bio je u pravu.

¹⁹ Engl.: Tako je. (Prim. prev.)

²⁰ Engl.: Aha. (Prim. prev.)

²¹ Engl.: Vidimo se sutra. (Prim. prev.)

Drugo poglavlje

Tasmanijski đavo, klovn i jedna Švedanka

Hari oprezno pokuca na vrata načelnika policijske uprave u južnom Sidneju.

„Slobodno“, zagrme glas iznutra.

Kraj prozora, iza masivnog hrastovog radnog stola sedeo je visok, krupan čovek impozantne trbušine. Ispod proređene kosice mrštile su se sede, nakostrešene obrve, ali u borice oko očiju pod njima uvukao se osmeh.

„Hari Holi iz Osla u Norveškoj, ser.“

„Sedi, Holi. Baš si živahan od ranog jutra. Nadam se da nisi vraćao do Odeljenja za narkotike.“ Nil Makormak se srdačno zasmeha.

„Džet-leg, ser. Budan sam od četiri sata ujutro“, pojasni mu Hari.

„Naravno, ono je bila samo interna šala. Vidiš, pre koju godinu imali smo jednu ne baš zanemarljivu aferu u službi. Deset korumpiranih policajaca je osuđeno, između ostalog i zato što su prodavali drogu – jedni drugima. A posumnjali smo u njih zato što je jedan bio tako budan i živahan – po čitav dan i noć. Zapravo i nije nešto sa čime se treba šaliti.“

Još se malo dobroćudno smejao, pa skide naočare s nosa i stade da lista papire pred sobom.

„Poslali su te, dakle, da nam pomogneš u istrazi ubistva Inger Holter, norveške državljanke s dozvolom za rad u Australiji. Plavuša, lepa, ako je suditi po slikama. Dvadeset tri godine, je li tako?“

Hari klimnu. Makormak se sada uozbiljio:

„Pronašli su je ribari u Votsonovom zalivu, tačnije kod parka Gep. Polugolu, a povrede ukazuju da je prvo silovana pa zadavljena, mada nismo pronašli semenu tečnost. Pod okriljem noći leš je prenet u park, gde je bačen s litice.“ Napravio je grimasu. „Da je bilo samo malo lošije vreme, sigurno bi je odvukli talasi, ali ovako je ostala na stenama dok je ujutru nisu pronašli. Kao što rekoh, nismo našli spermumu, verovatno stoga što joj je vagina rasporena kao riba, a i što ju je morska voda kupala celu noć. Zato nemamo ni otiske prstiju, ali imamo približno vreme smrti...“ Makormak skinu naočare da se protrlja po licu. „A ubicu nemamo. I šta ćeš ti sad, kog đavola, s tim, Holi?“

Hari zausti da odgovori, ali ga ovaj prekidne:

„Znam, znam, smislio si da nas pratiš kad budemo priveli đubre, pa da usput ispričaš norveškoj štampi kako fenomenalno saradujemo, malo pripaziš da ne nagazimo na žulj norveškoj ambasadi ili porodici žrtve – ali pre svega si mislio da iskoristiš ovaj godišnji odmor i pošalješ razglednicu svojoj dragoj direktorki. Kako je ona, inače?“

„Koliko ja znam, dobro.“

„Sjajna žena. Sigurno ti je objasnila šta se od tebe očekuje.“

„Pa otprilike. Treba da učestvujem u istra...“

„Odlično. Zaboravi. Evo ti novih pravila. Pravilo broj jedan: slušaš mene i samo mene. Broj dva: ne učestvuješ ni

u čemu što ti ja nisam naložio. I broj tri: jedno prekoračenje i pakujem te na avion.“

Iako je te reči propratio osmeh, poruka je bila jasna: ruke k sebi, tu si samo kao posmatrač. Hari, nažalost, nije spakovao kupaće gaćice i foto-aparat.

„Čujem da je ta Inger Holter bila nekakva zvezda u Norveškoj.“

„Poluzvezda, ser. Bila je voditeljka jedne emisije za mlade koja se davala pre nekoliko godina. Verovatno bi je svi zaboravili da se ovo nije desilo.“

„Da, čuo sam da se kod vas dosta piše o ovome. Neke su mi kuće već slale novinare. Rekli smo im šta znamo, a to nije mnogo, pa će se verovatno uskoro smoriti i vratiti kući. Ne znaju da si ti došao, imamo mi svoje bebisiterke da se brinu o njima, tako da se ne moraš opterećivati.“

„Hvala, ser.“ Hari mu je iskreno zahvalio. Pomisao na revnosne norveške novinare nimalo ga nije privlačila.

„Okej, Holi, biću iskren i reći ću ti kako stoje stvari. Meni je šef vrlo jasno predočio da predstavnici gradskih vlasti žarko žele da se ova stvar što pre rasvetli. Kao i uvek, sve se vrti oko politike i ekonomije.“

„Ekonomije?“

„Pa, procene su da će nezaposlenost u Sidneju porasti za preko deset posto do kraja godine, i gradu treba svaka para od turizma. U 2000. nas čeka olimpijada, a broj turista iz Skandinavije je u porastu. Ubistvo, a naročito nerasvetljeno ubistvo, vrlo je loša reklama za grad. Zato radimo sve što možemo, oformili smo tim od četiri istražitelja i istrazi dodelili prioritet i sve moguće resurse – bazu podataka, forenzičare, laboratoriju i tako to.“

Makormak se namršti zureći u neki papir.

„Zapravo sam hteo da te dodelim Votkinsu, ali pošto si izričito zahtevao da radiš s Kensingtonom, ne vidim zašto bih se protivio tome.“

„Ser, koliko je meni poznato nisam...“

„Kensington je dobar momak. Retko koji Aboridžin dogura tako daleko.“

„Stvarno?“

Makormak slegnu ramenima.

„Naprosto je tako. Dobro, Holi, sad znaš gde sam ako ti bilo šta zatreba. Imaš li pitanja?“

„Ovaj, zanima me samo jedna formalnost, ser. Pitam se da li je ispravno obraćati se nadređenima sa 'ser' ili je to previše...?“

„Formalno? Uštogljeno? Verovatno. Ali meni se sviđa, podseća me na to da sam zapravo ja ovde gazda.“ Gromoglasno se nasmejaviši, Makormak sastanak okonča čvrstim stiskom ruke u znak dobrodošlice.

„U januaru je ovde turistička sezona“, objasni Endru Hariju gužvu kroz koju su se vukli oko Sirkular keja.

„Sad svi idu da vide Operu, hvataju brodiće u Harboru i snimaju ženske na Bondi biču. Šteta što moraš da radiš.“

Hari slegnu ramenima.

„Nema veze. Ionako počnem da se preznojavam od turističkih atrakcija i poželim da nekog prebijem.“

Izbili su na Nju saut hed roud. Tojota jurnu na istok ka Votsonovom zalivu.

„Vidiš, istočni deo Sidneja, za razliku od londonskog Ist enda, nije sirotinjski kraj“, objašnjavao je Endru dok su prolazili pored vila od kojih je svaka bila modernija od prethodne.

„Ovaj deo grada zove se Dvostruki zaliv. Mi ga zovemo Dvostruki priliv.“

„A gde je živela Inger Holter?“

„Ona je neko vreme živela s dečkom u Njutaunu, a onda su se raskantali pa je prešla u jednosoban stančić u Glibu.“

„Imala je dečka?“

Endru slegnu ramenima.

„Momak je Australijanac, kompjuteraš, upoznali su se pre dve godine kada je došla ovamo na letovanje. Ima alibi za noć ubistva, a i nije baš prototip ubice. *But ya never know, do ya?*“²²

Parkirali su se ispod parka Gep, jedne od mnogobrojnih zelenih površina u Sidneju. Strmo kameno stepenište vodilo je ka toj vetrometini visoko iznad Votsonovog zaliva na severu i Tihog okeana na istoku. Kad su otvorili vrata, zapahnu ih vreline. Endru stavi na glavu velike naočare za sunce koje Harija podsetiše na kralja pornića iz njegovog zavičaja. Australijski kolega se iz nekog razloga tog dana utegao u tesno odelo, pa je Hariju bio pomalo smešan dok se onako krupan gegao uz stazu ka vidikovcu.

„Evo, Hari, odavde se vidi Tihi okean. Sledeća stanica je Novi Zeland, na neke dve hiljade vodenih kilometara odavde.“

Hari se obazre. Na zapadu je ugledao centar grada sa mostom Harbor, na severu plažu i jedrilice u Votsonovom zalivu i zeleni Menli, predgrađe na severnoj obali zaliva. Na istoku se horizont gubio u lepezi plavih nijansi. Tik ispred njih obrušavale su se okomite litice, a duboko pod njihovim nogama gibanje okeana okončavalo se gromoglasnim krešendum o stene.

²² Engl.: Ali, jelte, nikad se ne zna. (Prim. prev.)

„Okej, Hari, sad stojiš na istorijskom tlu“, poče Endru. „Englezi su 1788. poslali prvi brod sa osuđenima u Australiju. Odlučeno je da se nastane u Botani beju nekoliko kilometara južno odavde, ali kad su stigli, čuveni kapetan Filip zaključio je da taj predeo ne liči ni na šta, pa je poslao čamac duž severne obale u potrazi za nečim boljim. Čamac je skrenuo iza ovog rta na kojem sad stojimo i otkrio najbolju luku na svetu. Nešto kasnije kapetan Filip se vratio sa ostatkom flote: jedanaest brodova, 750 osuđenika – muškaraca i žena – četiristo mornara, četiri pomorske kompanije i zalihama za dve godine. Ali ova zemlja je surovija nego što izgleda, Englezi nisu znali da iskoriste prirodu kao što su Aboridžini to naučili. Kada im je, dve i po godine kasnije, stigao naredni brod sa zalihama, Englezi su već bili u opasnosti da pomru od gladi.“

„Čini mi se da su stvari posle krenule nabolje.“ Hari pokaza glavom ka zelenim brežuljcima Sidneja osećajući da mu se graška znoja sliva između lopatica. Ježio se od tolike vrućine.

„Englezima svakako jesu“, odvrati Endru, pljunuvši sočno preko ruba litice. Otpratili su šljamaru pogledom sve dok je vetar nije razvejavao daleko pod njihovim nogama.

„Imala je sreće što nije doživela da padne“, nastavio je. „Izgleda da se usput izudarala o litice, imala je strašne razderotine kad su je pronašli.“

„Koliko je dugo bila mrtva pre nego što su je pronašli?“

Endru napravi grimasu. „Patolog kaže 48 sati. Ali taj...“

Prineo je palac usnama. Hari klimnu. Patolog je očigledno voleo da popije.

„Pa si sumnjičav kad ti da okruglu cifru?“

„Pronašli su je u petak ujutru. Recimo da je smrt nastupila u noći između srede i četvrtka.“

„Jeste li ovde pronašli neke tragove?“

„Kao što vidiš, možeš da se parkiraš odmah tu dole, park noću nije osvetljen i relativno je pust. Dosad nismo naišli na svedoke, a da budem iskren, i ne verujem da će ih biti.“

„Pa šta ćemo sad?“

„Sada ćemo poslušati šefovo naređenje i otići u restoran o trošku Fonda za međunarodnu saradnju. Ipak si ti najviši predstavnik norveške policije u krugu od dve hiljade kilometara. Najmanje.“

Endru i Hari sedošše za sto zastrt belim stolnjakom. Riblja konoba *Kod Dojla* nalazila se u dnu Votsonovog zaliva, a od mora ju je odvajala samo uzana peščana plaža.

„Smešno koliko je lepo, zar ne?“, reče Endru.

„Kao sa neke drečave razglednice.“ Na plaži tik ispred njih neki dečaci i devojčica zidali su zamak od peska spram pozadine od azurnoplavog mora i zelenih brežuljaka, sa obrisima dičnog Sidneja u daljini.

Hari se opredelio za morske češljeve i tasmanijsku pastrmku, dok je Endru jeo neku australijsku pljosnatu ribu za koju Hari, sasvim očekivano, nikad nije čuo. Uz to je Endru poručio i bocu šardonea „rouzmaunt“ „koji nikako ne ide uz ovu hranu, ali je bar belo vino i uklapa se u njihov budžet“. Malčice se iznenadio kada mu je Hari saopštio da ne pije.

„Jesi li kveker?“, upitao je.

„Ni približno“, odvrati Hari.

Konoba *Kod Dojla* bio je stari, porodični riblji restoran, na glasu kao najbolji u Sidneju, kazivao je Endru. U jeku sezone bilo je prepuno, pa je Hari tome pripisao poteškoće u uspostavljanju kontakta sa osobljem.

„Ovde su ti kelneri kao planeta Pluton“, ljutito će Endru. „Kruže po obodu, pojavljuju se na svakih dvadeset godina, a čak i tada nemoguće ih je opaziti golim okom.“

Hari pak uopšte nije bio u stanju da se naljuti, već se zavalio u stolicu sa zadovoljnim uzdahom.

„Ali hrana im je izvrsna“, reče. „Sad mi je jasno zašto si u odelu.“

„Tja, kao što vidiš, ovde i nije naročito formalno. Ali iz iskustva znam da je poželjno ako na ovakva mesta *ne dođem* u farmerkama i majici. Kad već ovako izgledam, moram da se doterujem.“

„Kako to misliš?“

Endru ga pogleda.

„Kao što si možda već primetio, Aboridžini baš i ne uživaju visok status u ovoj zemlji. Još odavno su Englezi pisali u zavičaj kako su urođenici skloni alkoholu i krađi“, počeo je, a Hari ga je pažljivo slušao. „Smatrali su da nam je to u genima. Znajú samo da sviraju nekakvu đavolju muziku na dugim, šupljim deblima koja zovu *didžeridu*“, pisao je jedan od njih. Vidiš, Australija se hvali kako je uspela da integriše razne kulture u svoje društvo. Ali za koga to društvo funkcionise? Problem je – ili prednost, zavisi kako gledaš na to – što su starosedeooci nevidljivi.“

Aboridžini su ovde gotovo sasvim odsutni iz javnog života izuzev kulture i nekih političkih pitanja koja ih se direktno tiču. Australijanci ne štede para da okače aboridžinska umetnička dela na zidove. Ali zato smo vrlo zastupljeni u redovima za socijalnu pomoć, u statističkim podacima o samoubistvima i po zatvorima. Ako si Aboridžin, imaš 26 puta veće šanse od bilo kog drugog Australijanca da završiš u zatvoru. Misli malo o tome, Hari Holi.“